
TÉMAKÖRÖK ÉS LEÍRÁS A PÓTVIZSGA

10. OSZTÁLYOS RÉSZTVEVŐI SZÁMÁRA

Szántó Gábor

1. A MAGYAR NYELVI TANANYAG

1.1. FOGALMAK

Szöveg, a szöveg makro- és mikroszerkezeti egységei (bevezetés, tárgyalás, befejezés és feladatai; a bekezdés, a mondattömb), a szövegkohézió(globális és lineáris kohézió; a kohézió nyelvi eszközei; téma-réma, izotópia, izotóphálózat), az anafora, katafora, deixis; a fogalmi séma; a tudáskeret, a forgatókönyv, a szövegtípusok és osztályozási lehetőségeik (monoligikus, dialogikus, polilogikus; beszélt, írott; spontán, tervezett; digitális szöveg és műfajai).

Az önéletrajz (fajtái, tartalmi egységei, formája), hivatalos levelek (pl. kérvény, panasz, bejelentés, meghívó stb), a pályázat (motivációs levél); a hivatalok levelezése (pl. határozat); az esszé, az értekezés, tanulmány.

A stílus(jelentései, létrejötte), a stíluselem, a stílusérték, stílushatás, hangszimbolika, kakofónia, eufónia, verbális és nominális stílus, az alakzatok(felosztási lehetőségei; anafora, epifora, külfelosz, chiazmus, oximoron, paradoxon, rím, figura etimologica, alliteráció, párhuzam, ellentét, inverzió, gúny, ironia, körülírás, eufemizmus); a szóképek (a képiség; a trópusok felosztási lehetőségei; metafora, szimbólum, megszemélyesítés, allegória, metonímia, szinekdoché, szinesztézia, hasonlat)

A hangalak és jelentés kapcsolata (hangutánzó és hangfestő , egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, ellentétes jelentésű, hasonló alakú, szinonim szavak); a jelentésmező – főlérendelt fogalom, alárendelt fogalom).

Stílusrétegek (magánéleti, tudományos, publicisztikai, közéleti, szónoki, szépirodalmi); a stílusárnyalatok.

1.2. TÉMÁK

A fenti fogalomtár a témákhoz tartozó fogalmi ismereteket tartalmazza, ezért itt nem fejtem ki.

A **szövegtípusok** és **szövegalkotás**: A szövegtípusok felismerése; önéletrajz, kérvény, meghívó, panaszos levél, bejelentés készítése; pályázat írása.

A stílus (**stilisztika**): A stílust megvalósító nyelvi elemek – lásd fogalomtár – felismerése, magyarázata irodalmi és nem irodalmi szövegben (pl. dalszövegek, tankönyvi szövegek stilisztikai szempontú elemzése)

A **szavak csoportosítása hangalak és jelentés alapján**: A szavak felismerése irodalmi és szépirodalmi szövegekben.

A **stílusrétegek**: A szövegek stílusrétegbeli hovatartozásának azonosítása és jellemzése.

1.3. A VIZSGA MENETE

- Írásbeli vizsgarész: Egy tesztlap kitöltése a fogalmak felismerésére és meghatározására vonatkozóan; gyakorlati feladatlap egy-egy téma és a hozzátartozó fogalmak alkalmazására vonatkozóan.

- Szóbeli vizsgarész: A témákra és a fogalmakra vonatkozó elméleti ismeretek szabad előadása; az írásbeli vizsgarész problémáinak elemzése.

2. A MAGYAR IRODALMI TANANYAG

2.1. FOGALMAK

A felvilágosodás, racionalizmus, empirizmus, deizmus, klasszicizmus, szentimentalizmus, rokokó; kalandregény, robinzonád, fejlődésregény, tézisregény, szatíra.

Piktúra, szentencia, elégiko-óda, óda, elégia, vígeposz, idő- és értékszembesítő verstípus, episz-tola.

A romantika, a bűnügyi történet. A realizmus; típus, tipikus.

A dráma, a tragédia, a konfliktusos dráma.

A himnusz, a parainesis (intelem), az epigramma. Népiesség, tájlíra, látomásköltészet, vígeposz.

2.2. TÉMÁK

A 2,1 pontban leírt fogalomtár a témákhoz tartozó fogalmi ismereteket tartalmazza, ezért itt nem fejtem ki.

Az európai felvilágosodás: A felvilágosodás jellemzői; Defoe és Swift regényének részletei (az angol polgár alakja; a korabeli Anglia szatírája); Voltaire regénye (az egyház bírálata, El Dorado jellemzése, a tevékenység, a munka jelentősége); Rousseau értekezése (a természeti állapot és magántulajdonon alapuló állapot jellemzése).

A magyar felvilágosodás irodalmának néhány portréja: Batsányi János két versének értelmezése; Kazinczy Ferenc és a nyelvújítás (A Tövises és virágok két-három alkotása, a stílusreformja).

Csokonai Vitéz Mihály műveiből: a valláskritikát tartalmazó művek (pl. Konstancinápoly); a rousseau-i társadalomkritikát megjelenítő versek (pl. Az estve, A tihanyi Ekhóhoz stb), a rokokó életérzést tükröző alkotások (Pl. A boldogság, Tartózkodó kérelem); a szentimentalista művek (pl. A Reményhez)

Berzsenyi Dániel alkotásai: ódái, elégiái; a felvilágosodás gondolatait tükröző episztolái (pl. A Pesti Magyar Társasághoz)

Katona József Bánk bánja: A főbb szereplők jellemzése (Bánk bán, Gertrudis, Tiborc, Petúr, Biberach); a mű főbb ellentétei; idegenek és magyarok viszonya a műben; Bánk tragédiája.

A magyar romantika alkotóinak portréja: Kölcsey Ferenc Himnusza, a nemzet tragédiáját előrevetítő alkotások, a reményt mutató epigrammája; intelmei unokaöccséhez. Vörösmarty Szózata, a tudás szerepét mutató művei (A Guttenberg-albumba, Gondolatok a könyvtárban), A vén cigány és Liszt Ferenchez című művek értelmezése.

Petőfi tájköltészete (Az alföld, Puszta, télen, A csárda romjai (részletek))

2.3. A VIZSGA MENETE

- Írásbeli vizsgarész: Egy tesztlap kitöltése a fogalmak felismerésére és meghatározására vonatkozóan; egy fogalmazás készítése a fenti témák kapcsán.

- Szóbeli vizsgarész: A témákra és a fogalmakra vonatkozó elméleti ismeretek szabad előadása; az írásbeli vizsgarész problémáinak elemzése.